

INOVATIVNE PUTANJE SOCIJALNE POLITIKE

Socijalne inovacije i socijalno poduzetništvo –
nova realnost socijalne politike

ASIM PANDŽIĆ
ERNA LUČIĆ

CENTAR ZA SOCIJALNE INOVACIJE

CENTAR ZA SOCIJALNE INOVACIJE

INOVATIVNE PUTANJE SOCIJALNE POLITIKE

**Socijalne inovacije i socijalno poduzetništvo – nova realnost
socijalne politike**

**Asim Pandžić
Erna Lučić**

INOVATIVNE PUTANJE SOCIJALNE POLITIKE
Socijalne inovacije i socijalno poduzetništvo – nova realnost socijalne politike

Izdavač:

Centar za socijalne inovacije

Autori:

Prof. dr. Asim Pandžić

Prof. dr. Erna Lučić

Recenzenti:

Prof. dr. Natalija Perišić,

Fakultet političkih nauka, Univerzitet u Beogradu

Prof. dr. Anita Begić,

Filozofski fakultet, Sveučilište u Mostaru

Priprema za štampu

Dino Pandžić

Štampa:

„B Art“ doo Tuzla

Tiraž:

50 komada

Tuzla, 2026.

CIP – Katalogizacija u publikaciji

Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine, Sarajevo

ISBN:

COBISS.BH-ID:

Copyright ©:

Udruženje „Centar za socijalne inovacije“

Sva prava pridržana. Nijedan dio ovoga izdanja ne smije se ni u cijelosti ni djelimično reproducirati, pohraniti ili prenositi u bilo kojem elektronskom obliku, mehaničkim fotokopiranjem, snimanjem ili drugačije, bez vlasnikova prethodnog dopuštenja.

CENTAR ZA SOCIJALNE INOVACIJE

INOVATIVNE PUTANJE SOCIJALNE POLITIKE

**Socijalne inovacije i socijalno poduzetništvo – nova realnost
socijalne politike**

Prof. dr. Asim Pandžić

Prof. dr. Erna Lučić

Tuzla, 2026.

S A D R Ž A J

PREDGOVOR.....	8
UVOD	10
NOVA REALNOST SOCIJALNE POLITIKE	12
Strukturna ograničenja savremene socijalne politike	12
Socijalne inovacije i socijalno poduzetništvo kao odgovor.....	15
Implikacije za praksu i empirijsko istraživanje	17
Socijalna politika, socijalne inovacije i socijalno poduzetništvo - kritička perspektiva	19
SOCIJALNE INOVACIJE.....	24
Teorijsko određenje socijalne inovacije.....	24
Konceptualni okvir socijalne inovacije.....	27
Ključna područja socijalnih inovacija	30
Geneza razvoja socijalnih inovacija	32
Uloga socijalnih inovacija u savremenom društvu	35
Socijalne inovacije u kontekstu savremene socijalne politike.....	38
SOCIJALNO PODUZETNIŠTVO.....	42
Teorijsko određenje socijalnog poduzetništva	42
Pojmovno određenje socijalnog poduzetništva	45
Uloga socijalnog poduzetništva u smanjenju nezaposlenosti.....	47
Socijalno poduzetništvo u svijetu.....	49
Socijalno poduzetništvo u Bosni i Hercegovini.....	54
Oblici socijalnog poduzetništva u Bosni i Hercegovini.....	56
Zakonodavni okvir o socijalnom poduzetništvu u Bosni i Hercegovini	58
SOCIJALNE USLUGE	62
Teorijsko određenje socijalnih usluga.....	62
Tipologija socijalnih usluga	65
Socijalne usluge u kontekstu socijalnih inovacija i socijalnog poduzetništva	72
METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA	76
Predmet istraživanja	76
Ciljevi istraživanja	77
Metode i tehnike istraživanja	80
REZULTATI ISTRAŽIVANJA	86
Rezultati kvantitativnog dijela istraživanja	86
Osnovni parametri o ispitanicima	86
Informisanost o socijalnom poduzetništvu	89
Odnos prema socijalnom poduzetništvu	101
Obrazovni programi o socijalnom poduzetništvu.....	116
Motivacija za socijalno poduzetništvo.....	120
Percepcija o realnim mogućnostima za bavljenje socijalnim poduzetništvom	122
Odnos prema socijalnm inovacijama.....	127
Rezultati kvalitativnog dijela istraživanja – mladi	133
Osnovni parametri o ispitanicima - mladi.....	133
Percepcija socijalnog poduzetništva.....	135
Značenje socijalnog poduzetništva	137
Poznavanje koncepta socijalnog poduzetništva.....	138

Inovativne putanje socijalne politike

Prepoznatost socijalno poduzetničkih preduzeća	138
Odnos prema socijalnom poduzetništvu.....	140
Uslovi za razvoj socijalnog poduzetništva	141
Sistemska podrška socijalnom poduzetništvu	143
Obrazovni programi o socijalnom poduzetništvu.....	146
Prepreke za razvoj socijalnog poduzetništva	148
Prednosti i nedostaci socijalnog poduzetništva.....	150
Rezultati kvalitativnog dijela istraživanja – socijalne organizacije.....	152
Osnovni parametri o ispitanicima.....	152
Koncept socijalnog poduzetništa iz perspektive socijalnih organizacija	152
Prepoznatost socijalno poduzetničke djelatnosti	155
Uloga socijalnog poduzetništa u zajednici.....	157
Uslovi za razvoj socijalnog poduzetništva	159
Sistemska podrška socijalnom poduzetništvu	160
Obrazovni programi o socijalnom poduzetništvu.....	163
Prepreke za razvoj socijalnog poduzetništva	165
Prednosti i nedostaci socijalnog poduzetništva.....	166
DISKUSIJA REZULTATA ISTRAŽIVANJA	170
Socijalno poduzetništvo i socijalne inovacije u novim realnostima socijalne politike	170
Konceptualna konfuzija između normi i institucionalne nevidljivosti	171
Stavovi, vrijednosti i profesionalne aspiracije mladih bez systemske podrške	173
Diskontinuitet između politike, obrazovanja i prakse.....	175
Socijalne organizacije između projektizacije, održivosti i institucionalnih ograničenja...	176
Integralni analitički okvir kvantitativnih i kvalitativnih nalaza	178
ZAKLJUČNA RAZMATRANJA ISTRAŽIVANJA	180
IMPLIKACIJE I PREPORUKE ISTRAŽIVANJA.....	184
Strateške preporuke za unapređenje socijalne politike u Federaciji BiH	184
Preporuke za obrazovni sistem i visoko obrazovanje	185
Preporuke za praksu socijalnog rada i organizacije civilnog društva	187
Preporuke za mlade kao aktere socijalnih inovacija i socijalnog poduzetništva	189
LITERATURA	194
PRILOZI – tabele.....	204
PRILOZI – istraživački instrumentarij	216

PREDGOVOR

Savremena socijalna politika sve se teže može razumjeti i tumačiti isključivo kroz tradicionalne instrumente socijalne zaštite i redistributivne mehanizme države blagostanja. Strukturne promjene koje obilježavaju današnja društva, dugotrajna nezaposlenost mladih, demografsko starenje, fragmentacija tržišta rada, nove forme socijalne isključenosti te ograničeni fiskalni kapaciteti javnog sektora, nameću potrebu za preispitivanjem postojećih modela socijalne politike i traganje za novim, inovativnim pristupima. U tom kontekstu, socijalne inovacije i socijalno poduzetništvo sve češće se afirmiraju kao relevantni instrumenti savremene socijalne politike, ali i kao područja koja zahtijevaju ozbiljnu teorijsku i empirijsku analizu.

Ovom monografijom želimo vas uvesti u raspravu o socijalnim inovacijama i socijalnom poduzetništvu ne kao apstraktnim ili normativnim konceptima, već kao konkretnim društvenim praksama koje nastaju u prostoru između javnog sektora, civilnog društva i lokalnih zajednica. Polazimo od stava da se savremena socijalna politika sve više oblikuje upravo kroz te hibridne oblike djelovanja, u kojima se tradicionalne uloge države, tržišta i civilnog društva prepliću i transformiraju. Naš interes usmjeren je na razumijevanje tih procesa u specifičnom društvenom i institucionalnom kontekstu Bosne i Hercegovine.

U teorijskom dijelu monografije čitaoca uvodimo u ključne koncepte i savremene rasprave o socijalnim inovacijama, socijalnom poduzetništvu, socijalnim uslugama i transformaciji socijalne politike. Posebnu pažnju posvećujemo konceptu novih socijalnih rizika, koji ukazuje na promjene u strukturi socijalnih problema i potrebu za prilagođavanjem socijalnih politika novim društvenim realnostima. Istovremeno, nastojimo zadržati kritičku distancu prema nekritičnom prihvatanju „inovativnih rješenja“, ukazujući na rizike projektizacije, fragmentacije i depolitizacije socijalnih prava ukoliko inovativne prakse nisu utemeljene u stabilnim institucionalnim okvirima javne odgovornosti.

Empirijski dio monografije poziva vas da se upoznate s rezultatima mješovitog istraživanja koje smo proveli s ciljem sagledavanja stvarnih potencijala socijalnih inovacija i socijalnog poduzetništva u Bosni i Hercegovini. Kvantitativni dio istraživanja usmjeren je na mlade kao ključne aktere budućih društvenih promjena, ispitujući njihova znanja, stavove, motivaciju i spremnost za uključivanje u socijalno poduzetničke aktivnosti. Kvalitativni dio istraživanja omogućava dublji uvid u perspektive mladih i iskustva socijalnih organizacija, koje u praksi često djeluju kao nosioci inovativnih

socijalnih usluga, ali i kao akteri suočeni s brojnim institucionalnim i sistemskim ograničenjima.

Kroz analizu i integraciju kvantitativnih i kvalitativnih nalaza, nastojimo vam ponuditi cjelovit uvid u to u kojoj mjeri socijalne inovacije i socijalno poduzetništvo u domaćem kontekstu predstavljaju stvarnu „novu realnost“ socijalne politike, a u kojoj mjeri ostaju normativna ambicija i strateški diskurs. Poseban naglasak stavljen je na ulogu obrazovnog sistema, zakonodavnog okvira i međusektorske saradnje, kao i na prepreke koje usporavaju razvoj inovativnih praksi u socijalnom sektoru.

Struktura monografije vodi čitaoca od teorijskog utemeljenja i kontekstualne analize, preko metodološkog okvira i empirijskih rezultata, do integrativne diskusije i zaključnih razmatranja. Završni dio rada posvećen je preporukama usmjerenim ka kreatorima javnih politika, obrazovnim institucijama i organizacijama socijalne zaštite, s ciljem jačanja socijalnih inovacija, razvoja održivih socijalnih usluga i unapređenja položaja mladih na tržištu rada.

Nadamo se da će ova monografija ponuditi ne samo teorijska znanja i empirijske uvide, već i poticaj za daljnje promišljanje o budućnosti socijalne politike u Bosni i Hercegovini. Vjerujemo da socijalne inovacije i socijalno poduzetništvo mogu predstavljati važan dio odgovora na savremene društvene izazove, ali samo ukoliko su integrirani u širi okvir javne odgovornosti, socijalne pravde i dugoročne održivosti.

Autori